

061221-1

Řecké slovo ESCHATOS znamená krajní, nekrajnější, nejvzdálenější, nejpozdější, nejvyšší, nejhorší, poslední. Všeobecně platí, že poukazuje na krajnost, ale nikoli na sám počátek (i ten je krajností), nýbrž naopak na konec. „Eschatologie“ proto znamená LOGOS o tom, co je tím posledním, co je až na konci. A protože byl Bůh – pod vlivem zejména řecké antiky – v křesťanské tradici chápán jako věčný, a tedy bez počátku a bez konce, je eschatologie teologická disciplína, která se vztahuje především k člověku, k lidstvu, k lidským dějinám (a to k jejich vyústění, k jejich konci). A protože se Bůh (eventuelně Ježíš Kristus) definitivně vyjevuje (zjevuje) právě na konci časů, je vlastně konec lidských dějin spojován s definitivním zjevením božím, což zase z druhé strany naznačuje, že v dějinách se Bůh nikdy nezjevoval, nezjevuje a nebude zjevovat v plnosti, leda až na samém jejich konci. Ta myšlenka sama (možná spíše „idea“) může být ovšem „uchopena“ (pochopena) více než jedním způsobem, a může být zapojována do různých kontextů. Historicky lze asi mít za nepochybné, že rozhodující bylo nadlouho chápání všeho dění (každého „pohybu“ v širokém smyslu, každé zněny) jako směřování ke konci/cíli. V cíli vrcholí každý pohyb, a dosažením tohoto cíle představuje také dokonání (tj. skončení) všeho ještě nedokonaného a tudíž nedokonalého. Proto mohlo být také veškeré dějinné dění (tj. dějiny) chápáno jako spění božího zjevování až k dokonalému zjevení. Ale je také možné docela jiné chápání a dokonce zcela obrácené: Stvořitel nemůže stvořit vše najednou, ale musí svěřovat krátké i dlouhé, ba až veledlouhé „termíny“ jednotlivým, zprvu relativně jednoduchým potom stále složitějším „subjektům“ (podle Teilharda „jednotkám“ či „jednotám“), a zároveň je obdařit „vírou“, která je vede kupředu, a také posláním, které onomu „kupředu“ ukazuje směr. V tom, jak ony nesčíslné subjekty, zavázané jednak udržovat to, čeho už bylo dosaženo, a zároveň to překračovat oním „dál a výš“ v nekončící a na sebe navazující a stále se komplikující řadě, spějí od nejr primitivnějších fyzikálních procesů přes vznik a vývoj živých bytostí až k člověku, k myšlení, (pravé) svobodě a dějinám, se určitým nedokonalým způsobem projevuje dokonce i sám stvořitelský plán a zájem o stvoření, zejména pak o každého člověka a nejrůznější lidská společenství, v nichž si lidé navzájem pomáhají k větší svobodě a k pravdě – takže svět a dějiny mají „smysl“ (jen je třeba se v nich stále znovu pokoušet lépe orientovat). A protože každému subjektu je (z budoucnosti) „darována“ víra, aby mu byla „započtena“ za „jeho vlastní“ (a tak se stala jeho „budostí“), aby se tak sám mohl podílet na své aktivní cestě životem, na své ek-sistenci, na výkonu svého „bytí“, vrací se tento dar, obohacený o jeho vlastní, „subjektní“ (ebený, personální) historii na základě prožití aktivního života, zpět tam, odkud „přišel“, „vzešel“, odkud „pocházel“, tj. do budoucnosti, která je „vlastní doménou“ „Boha-Stvořitele“. Pouze v tomto smyslu se po mém soudu „to poslední“ (ESCHATON, ómega) může vposledu stát alfou, „tím prvním“ (ARCHÉ). Závěrem a stručně řečeno: eschatologie musí ústit v archeologii – ovšem v naprosto odlišném chápání ARCHÉ, než jak tomu vtisklo své imprimatur předmětné myšlení.

(Písek, 061221-1.)

* eschatologie;